

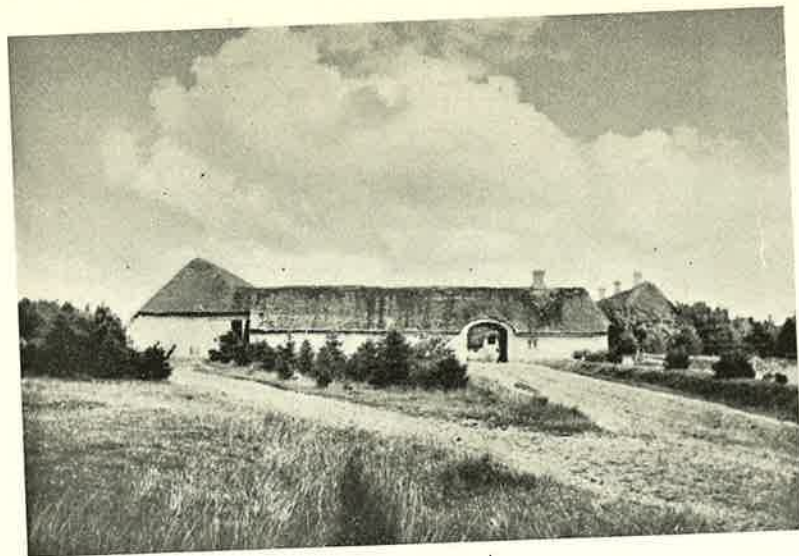
GRUPPE II

Else Jacobsdatters slægt

Drongstrupgaard ligger $\frac{1}{2}$ km nord for Skjern å, omtrent midt i Sdr. Felding sogn.

Gården er meget gammel, den omtales i Lundenæs slots jordebog 1498, hvor det oplyses, at Søren Poulsen i Drongstrup skal svare en halv tønde smør i årlig afgift. Den tilhørte kronen, som 1646 afhændede den til grev Valdemar Kristian, Leonora Christines halvbroder. Siden skiftede den tit ejer, hørte snart til kronen snart til adelen. Alligevel kan det godt være, at det gennem århundreder var den samme slægt, der sad på gården som fæstere. Ved matrikuleringen 1688 var der to fæstere. Den ene hed Knud Olufsen, og navnet Knud er fra nu af og til omkring 1920 knyttet til gården, hvorfor det er rimeligt at antage, at det er samme slægt, der har siddet i gården i ca. 250 år. 1688 var det dyrkede areal 90 tdr. land. Dertil kom vidtstrakte enge nord og syd for åen, og disse var nok på den tid gårdens største aktiv. Jorderne var meget spredt. En kæreng lå over 1 mil fra gården, ude i den store Felding mose mod syd, og et stort hedeareal lå nord for gården. Der var over $1\frac{1}{2}$ mil (12 km) mellem gårdens nordlige og sydlige skel. Ialt var der omkring 1250 tdr. land, størstedelen heder og moser. Omkring år 1700 blev Drongstrupgaard delt i to halvgårde. En mand af vor slægt fæstede den ene, der var på 625 tdr. land, den anden halvgård blev delt i to fjerdedelsgårde.

1748 boede sognefoged Niels Knudsen i Drongstrup. Hans underskrift findes i et retsdokument vedrørende en læreogsstrid, der omtales i en af Hardsyssels årbøger. Pastor Tøxen i Sdr. Fel-

Drongstrupgaard

ding havde ægget sine sognefolk til at modsætte sig indførelsen af Pontoppidans lærebog. Efter præstens død fortsattes befolkningens modstand i årevis, skønt provst og biskop (Brorson) truede med hårde straffe (Bremerholmsjern), og de bøjede sig først, da kongelig befaling forelå. 1775 skulle gården være købt til selveje af Jacob Iversen, som var gift med en datter af Niels Knudsen, men det er mere troligt, at hans søn Knud Jacobsen købte gården til selveje i 1794. Drongstrupgaard beholdt sin størrelse, indtil min farfar A1's mand begyndte at udstykke. Nu er der vel 12 ejendomme på de godt 600 tdr. land.

Det var en stor begivenhed for mig, da jeg i 1891, 5 år gammel, første gang så Drongstrupgaard. Jeg kom fra en afkrog i det store Sdr. Omme, en rigtig hede- og moseegn, og havde hidtil kun set små husmandssteder. Derfor syntes alt her så stort og mægtigt. Et stuehus med tre skorstene, store staldlænger og en lade, som der kunne køres igennem på langs med fuldt læssede høstvogne. Gården blev mit hjem i 12 år, så længe boede jeg hos farbror Knud og faster Mariane.

Jeg kom til at holde meget af den gamle gård og alle dens »herligheder«. Hvad der især fortryllede mit sind, var det rin-

dende vand, der med »liflig musik« rislede gennem store og små grøfter og bitte små render, og hist og her dannede små vandfald, hvis duren en mild sommeraften kunne høres langt borte. Og den i mine øjne mægtige strøm, Skjern å! Den glemmer jeg aldrig.

Desværre er den gamle slægtsgård gået ud af slægtens eje; men på gårdens vidtstrakte jorder ligger nu henved mindst en snes ejendomme*). Heder og moser er nu næsten overalt omdannet til frugtbar agerjord eller frodige enge.

S. K. Risbjerg Thomsen. (Al. B6 C5).

Else Jacobsdatter, f. på Astrupgaard, døbt 10.11.1796, d. 1.11.1870, g. 1818 m. Niels Knudsen, f. på Drongstrupgaard, døbt 3.2.1784, d. smst. 13.12.1851 (S. af Knud Jacobsen og Johanne Nilsdatter på Drongstrupgaard) Niels Knudsen arvede fødegården, som han fik skøde på det år han blev gift.

Desværre er mindetavlerne over dem ikke bevaret, men vi ved lidt om Else. Børnebørnene i Drongstrup talte altid med respekt og kærlighed om bedstemor Else. Jeg har hørt min far sammen med sine søskende opfriske minder fra herlige ture til Astrupgaard i deres barndom og ungdom, og jeg forstod på deres samtale, at Else Jacobsdatters var en god og from kvinde, og jeg har opfattet det således, at hun fra sit barndomshjem var påvirket af herrnhutisk forkyndelse.

S. K. Risbjerg Thomsen.

Dette sidste forhindrer dog ikke, at man på den tid endnu var bundet af overtro og gamle skikke.

Således fortæller Elses dattersøn, den 90-årige Julius B8, der ligesom sine søskende var en god fortæller, et par træk, hvori hans bedsteforældre var hovedpersonerne.

De findes i »De gamle fortalte« af museumsforstander H. P. Hansen, Herning:

På gårdens mark var der en plet jord, man kaldte æ Gå'dbank', og der havde man ofte set, der stod lys (varsel) om aftenen. Else ville, at de skulle grave der, thi der var nok skjult en skat, men det ville Niels Knudsen ikke.

*) på de oprindelige 1200 tdr. land.

En morgen opdagede Else, at der var gravet en stor sten op på nævnte plads, og at der var hul i jorden; denne sten blev forresten senere brugt som dørsten.

Kort efter, da nabokonen havde fået en lille, var Else deromme at hjælpe til. En gammel kone bad Else om at brænde barnets navlestreng til pulver, der skulle gemmes og bruges som medicin, hvis barnet senere blev syg; det var en ældgammel og udbredt skik. Else gemte pulveret i en lille lærredspose, som hun ville lægge i en skuffe, og da opdagede hun, at der i denne lå en mængde gamle sølvpenge. Øjeblikkelig greb den gamle kone skuffen, som hun løb bort med.

Else mente, det var en skat, man havde gravet op, hvor man havde set lyset. Det hed sig, at skatten blev båret over til en mand i Påbøl (J. C. Christensens fødegård), og at denne mand smeltede pengene om og fik sølvet afsat. Der blev efter den tid velstand i omtalte nabogård, medens man havde uheld i Niels Knudsens gård. De mistede en del kreaturer og fik i denne anledning bud efter en klog kone fra Sildesthoved ved Give. Hun forstod sin kunst, lod nogle sten grave op i en bås, og der fandt de en treklue, en plante, som andre kaldte fandens hånd. Så blev ovnen ildet op, planten blev sat derind, og den brændte som lys. »I kan godt få at se, hvem der har voldt ulykken; vedkommende vil komme løbende og vil med vold og magt ind i ovnen«, sagde den kloge kone. Men det ønskede man dog ikke at se.

Det andet træk ligner det første så meget, at man har indtryk af, at det er samme begivenhed, der fortælles om.

Niels Knudsen søgte råd hos den kloge mand Pæ Sillesthoved, men denne sagde bl. a., at der hjemme i Drongstrup sad en kone, der var meget klogere end han.

Da Julius's bedstefar kom hjem, sad der en smuk klædt dame. Hun var vistnok fra Silkeborg, og hun sagde, at hun kunne se, det var galt fat i gården. Så fandt hun under dørrædet til kostalden en plante, som hun kalde fandens lys. Planten havde den egenskab, at den tærede på blodet i de dyr og mennesker, der gik over den, o.s.v. som i første træk. Mærkeligt var det, at det kun var de køer, der gik over nævnte dørræd, der fejlede noget, nogle stude, der stod i et andet rum, fejlede intet.

Æ Gå'dbank' spøjte længe efter. S. K. Risbjerg Thomsen fortæller:

En aften havde jeg sammen med andenkarlen i Dronstrupgård tændt ild i noget ærtehalm tæt ved gården. Da kom Julius B8 løbende, (han havde da en udflyttergård på sønderlandet) og han skældte os ud, fordi vi havde sådanne narrestreger for. Først senere forstod jeg, hvorfor han tog sig af dette lille bål. Det var netop o æ gå'dbank', vi havde tændt ild, og sagnet gik, at når der brændte lys på stedet, skulle skatten hæves. Jeg tænker mig, at Julius var skuffet over, at det var en naurlig ild, der brændte.